

Історія виникнення міжнародних організацій

Одним із найголовніших суб'єктів міжнародного права після держав є міжнародні організації. Міжнародна міжурядова організація – це об'єднання суверенних держав згідно міжнародного договору на постійній основі зі спільною метою, котре має постійні органи, наділені міжнародною правосуб'єктністю, та діє відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права [1;с.215].

Поява та розвиток міжнародних організацій нерозривно пов'язані з розвитком міжнародного права взагалі, а отже, і з розвитком людства. Вчені-міжнародники по різному підходять до питання періодизації міжнародного права. Так Т.М.Циганкова та Т.Ф.Гордєєва умовно виділяють п'ять основних стадій розвитку міжнародного права:

- 1) епоха рабовласницьких держав;
- 2) період феодальної роздробленості;
- 3) епоха великих географічних відкриттів, промислових революцій та формування світового ринку;
- 4) період між Першою та Другою світовими війнами;
- 5) сучасний етап [2;с.9].

Ю.М.Колосов виділяє наступні етапи: міжнародне право в давнину, міжнародне право в середні віки та міжнародне право в новий час. В свою чергу міжнародне право в новий час ділить на такі чотири етапи:

- 1) Вестфальський мир 1648 р. – Віденський конгрес 1815 р.;
- 2) 1815 р. – Версальський мирний договір 1919 р.;
- 3) 1919 р. – створення ООН 1945 р.;

4) сучасний етап, котрий триває під знаком системи ООН [3;с.17].

Виникнення перших держав вчені відносять до кінця IV - початку III тисячоліття до н.е. [4;с. 18]. Їх вступ у відносини між собою привів до створення міжнародно-правових норм.

Постійні міжнародні організації виникли в середині XIX ст. не як суб'єкти міжнародного права. Але вже в першій половині XX ст. їхнє становище почало змінюватися. Поява нових міжнародних організацій та активізація діяльності міжнародних організацій зі спеціальних питань веде до часткової зміни їх правового статусу, до набуття ознак правосуб'єктності. Поява до другої половини XX ст. великої кількості нових держав і пожвавлення міжнародної співпраці веде до збільшення кількості міжнародних організацій і надання їм міжнародної правосуб'єктності [5;с. 39].

Проте не можна забувати, що до XIX ст. існували об'єднання, котрі були попередниками сучасних міжнародних організацій, і володіли деякими рисами, притаманними останнім:

- наявність спільних цілей;
- постійні органи;
- встановлений порядок роботи.

Так у VI-IV ст. до н.е. у Стародавній Греції існувало два типи міжнародних інститутів – амфіктонії та сіммахії. Амфіктонії були релігійно-політичними союзами племен та міст зі спільними святилищами, скарбницею, правилами ведення війн. Наприклад, Дельфійсько-Фермопільська амфіктонія. Сіммахії були союзами держав, які мали спільні військово-політичні цілі. До них належали Афінська сіммахія, Етолійський та Ахейський союзи. Такі об'єднання фактично були предками сучасних міжнародних організацій. Вони діяли на постійній основі і мали вищі органи. Члени союзів, незалежно від

розмірів їхньої території, кількості населення та впливу, мали по одному голосу. Рішення приймалися більшістю голосів [6;с.20].

В Середні віки починають з'являтися торговельні союзи, котрі можна вважати прообразом сучасних міжнародних організацій економічного характеру. Одним із найвідоміших союзів був Ганза, що існував з XIV по XVII ст. Міста-члени союзу намагалися зосередити в своїх руках всю посередницьку торгівлю між Західною, Північною та Східною Європою. Вони мали власне військо та флот, за допомогою яких охороняли свої вантажі та навіть могли вести війни. Союз мав представництва у багатьох торговельних великих на той час містах, серед яких Псков, Смоленськ, Лондон, Каунас, Новгород та багато інших [7;с.10].

У 476 році впала Західна Римська імперія. Їй на зміну прийшли європейські держави. Процес становлення Європейських держав закінчився до IX ст. і розпочався період феодальної роздробленості, котрий тривав аж до появи абсолютних монархій (XVI-XVII ст.ст.).

Деякі вчені-міжнародники ведуть історію міжнародних організацій від так званого Священного союзу, створеного російським царем Олександром I, австрійським імператором Францем I та пруським королем Фрідріхом-Вільгельмом III у вересні 1815 року після падіння імперії Наполеона I. З часом до Священного союзу приєдналися Великобританія та Франція. Союз на основі принципу легітимності виступав гарантом територіальної цілісності та стабільності Європи, а також забезпечував внутрішній правопорядок держав від революційних посягань.

Іноді науковці ведуть історію міжнародних організацій від появи Центральної комісії судноплавства по Рейну, яка була створена Віденським конгресом 1814-1815 рр., а на постійній основі почала

працювати з 1931 року. Починаючи з створення комісії, міжнародні організації наділяються власними повноваженнями та компетенцією.

Розвиток економіки та науково-технічний прогрес сприяли створенню міжнародних організацій. Саме в цей час триває створення функціональних та галузевих організацій. Виникає Міжнародний телеграфний союз (1865), Всесвітній поштовий союз (1874), Міжнародний комітет мір і ваг (1875) та багато інших. Перші міжнародні організації створювалися в сфері економіки, транспорту, культури, соціальних інтересів держави. Їхня діяльність була направлена на спільну міжнародну діяльність в неполітичній сфері. Кількість таких адміністративних союзів, як їх тоді називали, зростала аж до ХХ ст.

Першою у світі міжнародною організацією універсального характеру стала Ліга Націй. Вона була створена на початку ХХ ст. в 1919 році. Членами Ліги в перші ж роки існування стали 44 держави. А станом на 1932 рік членами організації були вже 55 держав [8;с. 33].

Вона представляла собою:

- міжнародну організацію;
- асоціацію урядів;
- спосіб організації міжнародної співпраці.

Статут Ліги Націй передбачав процедури мирного вирішення спорів між державами. Вона будувалася на принципі колективної безпеки. Ліга Націй активно працювала в 1919 – 1939 рр. і формально була розпущена у 1946 році. Саме вона завершила етап формування міжнародних організацій. Лігу Націй дуже часто називають “ великим експериментом”, негативний досвід якого надалі врахували при створенні ООН [9;с. 22].

Список використаної літератури

1. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000.
2. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001.
3. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000.
4. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000.
5. Шибаєва Е.А. Правовой статус межправительственных организаций. – М., 1972.
6. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000.
7. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001.
8. Колосов Ю.М., Кривчикова Є.С. Международное право. – “Международные отношения”, 2000.
9. Archer C. International organization. – London, 1992.

Ключові слова: історія, організація, суб'єкт, правосуб'єктність, цілі, союз, рішення, повноваження.

Історія виникнення міжнародних організацій бере початок від військово – політичних союзів Стародавнього світу і закінчується створенням Ліги Націй.

Resume title

Yarina Zhukorska

The history of appearance of the international organization.

Key words: history, organization, subject, personality, aims, union, decision, capacity.

The history of the occurrence of the international organizations originates from the military political unions of the Ancient world and comes to the end with creation of League of Nations.

Жукорська Я.М.